

9

JUBILÆUM SVECICUM,
QVOD
SERENISSIMUS, ATQVE POTENTISSIMUS,
INVICTISSIMUSQVE
PRINCEPS,
CAROLUS XI.

SVECORUM, GOTHORUM
ET VANDALORUM REX, MAGNUS
PRINCEPS FINLANDIÆ, DUX SCANIÆ, ESTHO-
NIÆ, CARELIÆ, BREMÆ, VERDÆ, STETINI,
POMERANIÆ, CASSUBIÆ, ET VANDALIÆ,
PRINCEPS RUGIÆ, DOMINUS INGRIÆ, ET VISMARIÆ, NEC
NON COMES PALATINUS RHENI, BAVARIÆ, JU-
LIACI, CLIVIÆ AC MONTIUM DUX,
ETC. ETC. ETC.

IN FELICEM MEMORIAM
RELIGIONIS LUTHERANÆ,
CONCILIO UPSALIENSI
ELAPSO HINC SECULO STABILITÆ,
IN OMNIBUS REGIONIBUS ET PROVINCIIIS
SUIS FESTO ET RELIGIOSO TRIPUDIO
PEREGIT;
ÆMULA QVADAM LÆTITIA
ET GRATO IN REGEM CLEMENTISSIMUM
ANIMO ITERARE,
IPSOQVE DIE

REFORMATIONI LUTHERI

SACRO,
VOTIS, PLAUSIBUSQVE PROSEQUI
VOLUIT

ACADEMIA WITTENBERGENSIS,
INTERPRETE

JOANNE GEORGIO NEUMANNO,
SS. TH. D. PROF. PUBL. EJUSDEMQUE FAC.
h. t. DECANO, ALUMNORUM ELECTORALIUM EPHORO, ET
ACADEMIÆ BIBLIOTHECARIO.

WITTENBERGÆ, STANNO KREUSIGIANO.

JUBILAEUM SVEVICUM

6700

SERENISSIMUS AUSTRIAE POTENTISSIMUS

PRINCEPS

CAROLUS VI.

SVEVICORUM, GOTHORUM

ET VANDALORUM REX MAGNUS

PRINCEPS DANIAE DUX SCOTIAE

ET HOLLANDIAE, BRABANTIAE, FLENDRAE, STETINAE

BOHEMIAE, CASSUBIAE ET VANDALIAE

PRINCEPS REX, DOMINUS, ET VICARIUS, NEC

NON TOTES PALATINUS RHENI, BAVARIAE, ET

REGI, CIVI AC MILITUM DUX,

ETC. ETC. ETC.

IN HUIUS MEMORIA

RELIGIONIS LUTHERANAE

CONSENSU UPSALIENSIS

SYNODI HANC SACRAMENTUM

IN OMNIBUS REGIONIBUS ET PROVINCIIS

SUB TOTO ET RELIGIOSO TRIBUIT

ANNO A QUADAM LITITIA

ET GRATO IN REGEM CLEMENTISSIMUM

ANNO TERCI

1700 DIE

REFORMATIONIS LUTHERI

SACRO

VOTIS IN AUSTRIAE PROEVOI

TOUIT

ACADEMIA WITTEBERGENSIS

INTERPRETE

IOHANNI GEORGIO NEUMANNINO

SS. TH. D. PROF. PUBL. EIUDEMQUE FAC.

ACADEMIAE BIBLIOTHECARIO, ET

ACADEMIAE BIBLIOTHECARIO.

WITTEBERGAE. STARNO KRUSIGIANO.

CAROLO
XI.
REGI SVECORUM
INCOMPARABILI,
HEROI
TOGA SAGOQVE MAXIMO,
DEFENSORI ET VINDICI
RELIGIONIS GLORIO-
SISSIMO,
ACADEMIÆ WITTENBERGENSIS
ET
OMNIS HUMANITATIS
PATRONO
CLEMENTISSIMO
SACRUM!

QVIPPE QVI
INSIGNEM ET INAUDITAM HANC FE-
LICITATEM ADEPTUS EST,
UT PRIMUS IN GENTE SUA
**JUBILÆUM LUTHE-
RANUM**

INDICERET,
ET PLACIDISSIMA REGNI TEMPESTATE,
VERA ECCLESIAE HALCYONIA
CELEBRARET.

UT PROINDE
INCONCUSO REGUM STEMMATE
AD ULTIMOS USQUE NEPOTES HÆC SACRA
TRANSMITTAT,

ET DIU SUPERSTES
ECCLESIAM DEFENDAT,
REPUBLICAM SERVET,
AMBUSTASQUE ET FUMANTES GERMANIAE PAR-
TES ERIPIAT INCENDIO,
ET MAXIMI ADEO REGIS EXEMPLUM,
AC HUMANI GENERIS MIRACULUM
ABSOLVAT,

FAUSTIS OMNIUM ACCLAMATIONIBUS
PRECATUR

GLORIAE ET MAJESTATI REGIAE
DEVOTISSIMUS,

JO. GEORG. NEUMANNUS, D.

RECTOR
ACADEMIÆ MAGNIFICE,
PERILLUSTRES, ac GENEROSISSIMI
LIBERI BARONES,
PATRES CONSCRIPTI,
HOSPITES MUNERUM, ET HONORUM
DIGNITATE SPLENDIDISSIMI,
TUQUE RENASCENTIS ECCLESIAE, ET REIPUBLICÆ
LÆTISSIMA SPES, FLORENTISSIMAQUE VERNANTIS
JUVENTUTIS CORONA.

Vi felicia nobis secula
promittunt, cœtumque creden-
tium, quem Ecclesiam appellare so-
lemus, potiundæ in his terris perpe-
tuæ quietis spe lactant, & erigunt: multa quidem
rerum futurarum dulcedine perfundunt suos, &
phaleratis nonnunquam dictis pelliciuntque & tra-
hunt; at, si omnia æqviori librentur animo, opi-
nionem ac umbram illi, non ipsam veritatem sectan-
tur. Posteaquam enim ultimi Parentes nostri
A præ-

præcipiti illo, miserabilique casu in summum se exitium coniecerant, sibi que, ac posteris tristissimam intulerant cladem: non tantum blandissimo DEI congressu, & splendidis, quibus ante diffuebant, delitiis privati sunt, sed beata quoque sede, ac requie penitus exclusi, adeo ut solum illico vertere, mutare locum ac sedem, vitamque vagam, ac inopem ducere ineluctabili quadam vi cogerentur. Si ulla unquam felicitatis spes affulsit Ecclesiæ, Noachi tempora commemoranda nobis sunt, quibus ab unius familiæ regimine Ecclesia pendebat. Jam detumescente pelago, & aquis in flumina redactis, suæ terræ facies reddebatur, jam faustissimum pacis signum advehebat volucris, ipseque DEUS, posito in aëre arcu, ceu fœdere, se obstringebat, de mundo non amplius tanta eluvie obruendo; divisio denique inter tam paucos terrarum orbe, sat frugum cuique, & telluris suppetebat, nec ullæ de finibus oriebantur lites. Verum nec ille coetus, quantumvis exiguus, vacabat a culpa, nec apertius flagitium, quam ab hoc patre admittebatur: quieti autem & otio adeo non patebat locus, ut, qui una in æde cohabitaverant conjunctissimi fratres, nunc toto divellerentur orbe, ac Semus quidem Orientem adiret, Chamus cum nepotibus suis in Meridiem concederet, Japhetus Septentrionem occuparet. Adeo Ecclesia a primis velut incunabulis nec
quiesce-

quiescere, nec diffuere otio debuit, sed per ignotos
errare campos, suisque ejecta sedibus migrare.

Equidem fessa tot malis respirare aliquando, &
quavis superare difficultates est visa. Jamque ex-
cusso Pharaonis jugo, in Canaanæam usque terram
progressa, dispositis undiquaque præsiis tutum sibi
firmumque habitaculum fecerat, Deorum velut se-
dem & patriam indepta. At enimvero nec illa per-
quam solida & inconcussa felicitas fuit, quando me-
dios inter hostes agebat vitam, & sive Ducum, sive
Regum exposceret præsidium, ambiguis subinde
pugnis & præliis vexabatur. Quod enim Romanæ
Reipublicæ rectores censent, segnescere civitatem
otio, nimiaque cessatione plebem lascivire, id per-
æque in civitate sua eventurum prævidit Deus, &
vel ideo incertum minusque stabilem in terris locum
decrevit suis, ut eo studiosius cogitarent cœlestia,
atque ad summum illud, nullisque finiendum seculis
domicilium eniterentur. Ipse Servator noster, ve-
ræ libertatis & quietis vindex, cum afflictissimo
daretur orbi, atque inter homines vitam traduce-
ret, non seculare aliquod instaurare regnum, non
Halcyonia celebrare, aut opes & copias collocare
in foenore; sed bajulare crucem, sed omnia pro de-
relictis habere, tum vero, quos delegerat, testes,
totum peragrarere orbem, vitæque adire discrimina,
& præsentibus nihili ductis, futura tantum quære-
re jubebat. Nunc,

Nunc, ubi senio suo fatiscit mundus, cur lætiori facie prospicere, & antiquum illum mutare habitum debeat, nihil omnino est, quo adduci & ad credendum persuaderi queamus. Eodem adhuc fato agitur Ecclesia, eademque provolvitur fortuna, ut, licet aliquando faciat inducias, nunquam tamen a migrationibus tērias, nunquam vacationem a turbis consequatur. Quæ olim saluberrimo Christi verbo personabant, florentissimæ provinciæ ac urbes, Hierosolyma, Corinthus, Galatia, Ephesus, Colossis, Thessalonica, ipsaque regina urbium Roma: nunc vel cadavera ædium sunt, horridæque belluarum latebræ, vel, si prisco adhuc flore perstant, vanissimo idolorum cultu deturpantur. Itaque quasi ultima nunc experiri cuperet Religio, ad extremum hunc commigravit orbem; & nihil verita sterilitatem agri, nihil averfata ædes & aras, rudi cæmento informibusque tegulis extructas, in hac urbe, in hac literarum sede, pedem fixit, & ex densissimis, quibus obruta jacebat, tenebris feliciter emerfit. Vix autem oborta nobis fuerat illa veritatis lux, cum repente se diffunderet latius, & a duobus abhinc testibus in Septentrionem, atque in amplissimum illud Sveciæ Regnum, velut remis & ventis subvecta exportaretur.

Seculum est, Auditores, imo nunc pridem fuit, ex quo purior Religionis vis eo pervasit, atque in hunc diem extra teli jactum feliciter stetit. Celebrandum igitur Numen, quod non in his tantum

Saxo-

Saxoniae finibus, sed in florentissimis Septentrionis
Regnis salvam huc usque ac intemeratam servavit.
Applaudendum CAROLO est, illi Religionis no-
strae assertori & vindici, quod, cum bellis ardet u-
niversus orbis, ipse nunc Jubilæa celebrat, & in
medio civium suorum complexu, in medio armo-
rum negotio non de Regni tantum, sed ipsius ve-
ritatis hostibus triumphat. Nobis vero vel ideo
gaudendum est, quod sincerus DEI cultus nunc
cardinem Borealem occupat, quo cœlum hoc no-
strum quoque volvitur, qui oculis nostris semper
obversatur, & ad quem, si non navigationis, at vitæ
tamen & doctrinæ cursus dirigitur. Ego tandem,
ut sum lætus omnino atque plane exulto, ita doleo
vicissim, nihil me ad has dicendi partes vel ingenii
vel facundiæ afferre: ne tamen plane mihi ipsi, & pu-
blico gaudio desim, proloquar in his Solennibus, si
non ut rei magnitudo exigit, saltem, ut imbecillitas
virium permittit. Cum vero mirifice me ceperit
argumentum Nummi, quo Regis clementia nos
ita liberaliter tractavit: dicam in præsentia de EC-
CLESIA NOSTRA, JACTATA quidem illa,
sed TUTA TAMEN, nec ulla hostium vi expugna-
ta. Vos autem A. O. cum lætos undiquaque
intueor, & serena in me facie conversos, recreo
me ipsum, ac spero fore, ut, si minus ad tantarum
rerum dignitatem assurgat hic sermo, Vestro tamen

B

suble-

subleuetur favore, plausuque, & fausta omnium gratulatione animetur.

Divina Religio, simul ac vigere inter mortales ac propagari coepit, nihil perinde inimicum noxi-umque habuit, ac Tyrannidem, & Superstitionem; quibus, ceu fluctibus, jaetata Ecclesia est, & in ipso nonnunquam portu naufragii discrimine laboravit. Sapientissimum Numen, quantumcunque in mentem humanam potiatur jure, nunquam tamen summa vi cogere illam, vel errantem comprimere penitus, sed liberum, quod indidit, agendi arbitrium, lege tantum circumscribere atque coercere sic voluit, ut, si resiliat forte, & rursus avellatur, institutione divina religari vicissim ac devinciri queat. At Principes contra, & qui sancto se nomine efferunt, Pontifices, tantam animis hominum vim afferunt, ut non revocare tantum ac flectere legibus, sed, quod ne DEUS quidem sibi sumit, acerbius cogere, ac barbara quadam crudelitate trahere ad cultum, & immanis supplicii genere torquere non vereantur. Longum foret, Auditores, ex prisca martyrum Annalibus ea repetere, quibus huic rei constare possit fides: nec minus ingratum, ex superiorum temporum memoria promere, quanta in cœtum nostrum severitate, cum Romani Antitistes, tum summi Imperatores, ac Reges efferbuerint. Quin sumpta de medio proferam, & quæ in Sveo-
num

num Regno fata subierit Ecclesia nostra, commemorabo.

LAURENTIUM vobis fisco, atque OLAUM Fratres, PETRI cognomine nobilitatos: Hi ipsi sunt, qui Academiae nostrae, & nisi me omnia fallunt, huic Lutheri Cathedrae debent, quod ex Papatus tenebris non tantum emerferunt ipsi, sed universam quoque Patriam eripuerunt. Frequens omnitempore Svecorum ad nos excursus fuit, neque hoc tantum Clarissimum Par, sed longe plures, inclyta hac gente natos, album Academiae nostrae allegat, qui haustis ex Luthero, atque Melanchthone saluberrimis artibus, & sapientiae studiis gnaviter excultis, aucti insuper amplissimis honoribus, ad Penates suos rediere. Quinto igitur anno post coeptum a Luthero praeconium, reversi in Patriam sunt suavissimi Fratres, & quam corruptam adeo intelligebant, colendi Numinis disciplinam, emendare ingressi sunt, felicique & incredibili successu perfecterunt. Namque OLAUS ille Doctissimus Vir, allecto in partes LAURENTIO ANDREAE, Regni Cancellario, illud obtinuit mature, ut GUSTAVUS Primus, immortalis gloriae Rex, tam salutariibus doctrinis non tingeretur modo, sed penitus imbueretur. Hic ille est GUSTAVUS, cujus, cum nasceretur, caput galea, pectus autem rubra cruce insignitum fuisse memorant, non sine augurio cum
liber.

libertatis, tum veritatis divinæ aliquando recuperandæ. Hic ille est gloriosissimus Princeps, quī arcano quodam DEI arbitrio excitatus, Sacras literas reclusit plebi, & in gentis suæ vernaculam describi iussit, ipsamque purioris fidei formam in publicis regni comitiis promulgavit. Non Regiū matrimonii spe commoveri, non deterreri malefactorum minis potuit, ut de tanto Religionis ardore remitteret quicquam; ingenue subinde professus: nolle se regnum, tam foeda superstitione inquinatum, Regem potius alium eligerent, suis aptum ingeniis, sibi sufficere, si privatim, vel sine regno, vero Numinis cultui vacare possit. Adeo fortiter repressit malorum contumaciam, bonorum vero causam adjuvit, &, quam semel imbiberat de vera religione sententiam, ultimæ voluntatis testimonio approbavit, filiisque & nepotibus suis servandam præcepit.

Quæ a bono Principe conduntur, & collocantur in solido, ea, nisi vestigia legat successor, interjecto spatio, obsolescunt, sensimque corruunt ac collabuntur. Ita sublato e medio GUSTAVO, ad Ericum filium deferebantur fasces, certum quidem regni, at non perinde virtutum paternarum hæredem. Major in JOANNE Erici fratre elucebat spes, Principe longe optimo, & in avitam plane gloriam assurrecturo, nisi ab aulæ Romanæ Gnathonibus, ut ferebat temporum conditio, in quævis abreptus præcipitia fuisset. Horum enim
effe-

effectum artibus est, ut, ducta in matrimonium Catharina Jagellonica, Sigismundi Pol. Regis Sorore, simul sponderet Joannes, concessurum se deinceps in conjugis Religionem, & si regno potiretur, eandem, quanto posset, studio propagaturum. Rerum proinde gubernaculis admotus, læta quidem initio & auspicata quævis de se promittebat, quin & sacra juramenti formula se obligabat ad antecessorum decreta, nullo unquam modo violanda. Verum muliebribus illectus blanditiis, tum & Romani Pontificis, Galliæque, & Poloniæ Regum precibus stimulus, & propemodum enectus, tanta exarsit iracundia, ut de extirpandis Aug. Confessionis fociis & pellendis ab urbe Theologis atrocius quicquam statueret. Unus hunc impetum sustinebat Laurentius Petri, Nericius ille, Summus Upsalensium Præsul, Vir, de quo nihil adeo præclare dici potest, quin virtus & animi magnitudo illud superent. Erat hic grandævus senex, atque ultra quadraginta annos de Ecclesia publicaque Re ita meritus, ut cum Pontificiis terrori, tum ipsi quoque Regi venerationi esset; cujus & ultimæ preces fuerant, ne puram adeo salutaremque doctrinam, Rex ullis hæreticorum nebulis obrui pateretur. Sed erepto mortalium rebus hoc tanto Promacho, indulgere sibi Joannes, & quæ clausa tectaque habebat consilia, exequi pro libidine sua contendit.

C

Jam

Jam itaque, de conciliandis partium dissidentium animis laborabat, ad Georgii Cassandri exemplum; jam ad amplectendam Græcorum Religionem se accingebat, quorum censuræ de Augustana Confessione editæ arridebant valde. Tentatis denique omnibus, Liturgiam protrahebat in lucem, hujusmodi tesseram fidei, quæ nec ad Lutheri accedere sententiam, nec Pontificiis ritibus favere per omnia videbatur: sed Apostolicæ & antiquæ illius fidei eximiam quandam speciem præ se ferebat. Solent Principes, cum aliquid culpæ admittunt, honestatis præferre titulum, & maximum sæpe facinus vel uno pietatis nomine tegere atque tueri. Ita Joannes non turbare, sed emendare saltem sacrum ordinem, & reducere ad probitatem velle simulabat, ipsumque librum Missaticum, ne despiciatui foret, fucato pietatis colore, ut referunt annales, tingebat. Verum cum, inspecta fraude, nec fratri CAROLO, nec Sacerdotum ordini, nec ipsis adeo civibus universis probaretur ille; versa in furorem lenitas est, varieque sævitum in renitentes, sic ut vel ejecti sedibus suis, vel carcere & exilio multati, vel bonis uxoribusque privati fuerint, tantumque sustinuerint certe, quod tyrannidis & persecutionis gravissimæ exemplum in omnem posteritatem transmittat. Nunc demum instar naviculæ Ecclesia fluctibus jactata, &, si non mersa penitus,

allisa

allisa tamen ad scopulos, & graviter qvassata fuit. Namqve Gubernator ipse ac Rex, qvi ad clayum federe credebatur, suis se partibus subduxerat, & ad Pontificiorum secesserat castra; Filium quoqve Sigismundum, justum regni hæredem iisdem sacris fecerat initiandum. Nunc Svecia durissimis agebatur fatis, &, velut exasperatum procellis mare, tremebat, hostiumqve insidiis, ceu collectis nubibus, inhorrebat passim, adeo, ut non oculi tantum caligarent omnium, sed mentes ipsæ teterrima quadam nocte obducerentur.

Eqvidem dura hæc erant, Auditores, & aspera perpeßu: Sed, qvibus Ecclesiam turbabat Superstitio, haud multo fuerant leviora. Ea enim est vanæ Superstitionis indoles, ut, cum emendatum Ecclesiæ statum intelligit, repente surgat, & quodam simiæ more, omnem Sacrorum cultum æmuletur. Jam choreas ducit, jam Regis induta habitum in sublimes proreptat sedes, regnumqve affectat, &, dum comit omnia & peßit, foeditatem suam vel maxime prodit. Divino quondam instinctu oracula edebant sancti interpretes: sed æmula Sacrorum superstitione fiebat, ut Pagani quoqve dæmonum afflatu, præstigias & ficta quædam oracula excitarent. Quæ Mofi, Ebræorum duci viam monstravit columna, & ignis instar præluxit, adeo non peculiare & proprium huic genti mysterium mansit,

mansit, quin id exteræ quoque gentes imitandum
sumserint, quibus in bellum euntibus, non ignis
tantum æternus præcedebat, sed ipsa quædam ignea
columna, ceu Themistoclem & Thrasibulum fe-
cisse accepimus, præferebatur. Vetus Religio jube-
bat cæsa hostia placare Numen, suffituque expia-
re, sed idem cultus apud gentes in superstitionem
abibat, ut non hostiis aliquot balantibus, sed centum
victimis oblatis, Deos propitiari crederent. Ac hujus
quidem persuasionis tanta vis, tantaque potestas
est, ut quavis tyrannide validior sit, nec obscuret
tantum veram Religionem, aut confundat, sed eji-
ciat plane ac paulatim extingvat. Qui cum Ja-
pheto Patre in Boreales plagas transferat, purissi-
mus haud dubie cultus, invec̄ta post superstitione
contaminatus, & cum Nepotes ejus a cœlesti ver-
bo deficerent, & suum quisque DEUM sibi ex a-
stris & vario animantium genere confingerent, abo-
litus plane atque antiquatus fuit. Quæ ab Anschæ-
rio, Svecorum Præcone, reducta est, Religio di-
vina, viguit quidem illa perstititque, sed, cum
variis hominum pollueretur commentis, evanuit
sensim, & tantum non expiravit. Ita cum rebus
humanis comparatum est, secula & homines inter-
eunt, causæ & eventus in orbem recurrunt. Vix
antiquam Ecclesiæ fidem instauraverat GUSTA-
VUS, & Pontificis excusserat jugum, cum e vesti-
gio quoddam superstitionis genus prodiret in me-
dium, nitidius quidem illud ac pulcrius, at noxium
magis,

magis , & quod tacitæ instar luis fortius eneca-
bat. Ducibus enim atqve antesignanis, Melchio-
re Ringio, & Knipperdollingio, satellitium quod-
dam Holmiæ confluerat, quod Ecclesiam nuper
plantatam immane quantum turbabat. Erant ho-
mines ex illo furentium grege, qui Luthero pri-
mum infesti, Thuringiam postea Misniamqve, West-
phaliam deniqve, ac Belgium affixerant. Nunc
ipsum quoque Septentrionem adibant, & cum ab-
dite laterent initio, vitæqve sanctimonia deciperent
incautos, mox ferociores facti, in publica se intru-
debant pulpita, & privatas, quas somniabant, re-
velationes pro divinis venditabant; visi non multo
post discurrere confertim per plateas, annuntiare
fratribus pœnitentiam, seqve velut missos in orbem
Prophetas, ad convertendum populum, jactare; de-
niqve Holmiense templum ingredi, imaginibus &
elegantiori ornatu spoliare, omniaqve diripere at-
qve vastare. Quæ ut committerentur facinora,
cum GUSTAVI absentia fecit, tum Lutheranorum
fluctuatio & pavor, gaudentibus interim Pontifi-
ciis, de introducta ejusmodi fide, ex qua, ceu radice
non nisi pessimi fructus ederentur. Accidit au-
tem recte credentium cœtui, post tot seculorum
tenebras, id fere, quod iis solet, qui intempesta no-
ctæ iter faciunt, & quamcunqve nubeculam luci-
diorem pro luna, fatuos etiam ignes pro lampadi-

D

bus

bus habent, donec accuratori studio verum ab apparenti, & fucatum distingvere a sincero discant. Jam Augustini ætate ac deinceps, volitare per Ecclesiam visi sunt hujusmodi ignes, & quamplurimos in vias inexplicabiles abducere. Solam enim vitæ integritatem sufficere sibi arbitrati, quicquid salutaris cognitionis & fidei est, ad obedientiam referre, absurdisque nec receptis Scripturæ orationibus loqui, allatrare & carpere veros Evangelii Doctores, & cum indignum conspicerent Sacerdotem, totum culpæ Sacerdotium, denique hujusmodi jactare voces solebant: bene vivere jubemur? jam bene vivimus: quid nobis necessarius est Christus? nullum homicidium, nullum furtum, nullam rapinam facimus, res alienas non concupiscimus, nullo adulterio contaminamur. Similis fere genius erat, qui cum Germaniæ, tum ipsos quoque Sveciæ invadebat limites, ac primum religionis florem haud leviter infringebat. His itaque rebus tremefactus GUSTAVUS, in eas se coactum angustias videbat, ut, quorsum se vertere, quæ inire consilia, in tanta animorum dissensione debeat, propemodum fluctuaret. O illorum temporum vel memoriam ipsam acerbam ac luctuosam! O titubantem infirmorum fidem! quin & o fatum nostri sæculi deplorandum! quo redit in scenam hujusmodi superstitio, & turbamenta vulgi movet, nec Ludum, sed tristissimam quandoque, Tragœ-

Tragoediam spectandam relinquit. Ita proh dolor, angitur Ecclesia, totque opinionibus & sectis dililit, ut, qui imbecillis animi sunt, secum luctentur ipsis, ac omnem propemodum sacrorum curam abjiciant ac detestentur.

Sed TUTA TAMEN nostra est, Auditores, nec ullo vel impetu hostium, vel insanientium motibus haecenus expugnata. Nam uno DEI Verbo, coelestibusque oraculis innititur. Nullus me incessit metus de extinguenda hac Religione nostra, sive sermone & scripto agant hostes, sive ferro & igne saeviant. Verbum enim tollant, totique terrarum orbi eripiant, & tum demum conclamatum esse de fide nostra putabo. Nunquam mihi suspecta Religionis nostrae veritas fuit, cum non alio fundamento, quam Verbo, & solo quidem Verbo, non illo in tropos converso, non humani ingenii commentis & traditionibus obscurato, non anilibus somniis permixto, sed limpido illo, & sibi relicto, Symbolisque & antiquitatis consensu explicato, unice suffulciatur. Hoc igitur innutritus GUSTAVUS, jam redux in patriam factus, facile judicabat, non caelo delapsam hanc turbam, sed ab inferis evocatam fuisse. Ut proinde Religionis consisteret integritas, primum examinari homines iussit, atque ad Verbum, ceu Lydium lapidem, explorari, postea cum minime constarent sibi, nulla interje-

cta

Et a mora, regni finibus proscriptis. Habuit Svecia, habebitque, propitio Numine, deinceps maximos quosque Religionis nostræ Vindicesque ac Defensores, quorum in Ecclesiam merita, quoad homines erunt, nulla unquam oblivio delebit. Multitudo me obruit, quo minus vel omnes oratione complecti, vel singulos queam: pictorum proinde libertatem mihi sumam, ut, quod exprimi angusta tabula haud potest, adumbrem tantum, & extremis velut lineis describam. CAROLI IX. venit in mentem, qui in Sigismundi locum successerat, atque in ea inciderat tempora, quibus, velut signo dato, in perniciem suam exitiumque Svecia consurgebat. Hujus in compescendis tumultibus, quod studium, quæ sollicitudo, quanti labores non fuere? Quid non tentavit ille, ut ingruentem Romani Cleri servitutem depelleret cervicibus? quot non appetitus insidiis, quot non bellis laceffitus, ut ad deserendum religionis negotium compelleretur? Sed firmus proposito CAROLUS, & in causa fidei minime varius, id tandem perfecit, ut UPSALIENSIS CONCILII Decreto, & tolleretur Liturgia, & Augustana Confessio, quam Invariantam appellant, unanimi omnium sententia firmaretur. Quod si ulla post hominum memoriam, celebrata Synodus est, in qua & admirabilis se Numinis potentia ostenderit, & quantum unius Principis constantia, & ipsa veritatis vis valeat, declaratum sit: in hac certe, sic patefacta sunt omnia,

omnia, ut vix illustrioribus unquam argumentis evicta hæc esse putem. Ita quidem humanum ingenium est, ut, si vel in minimas rerum causas penetret, divinum regimen insuper habeat, nec agnoscat. At excedit tamen rationem, aut certe fatigat, & ad agnoscendam Numinis providentiam stimulat, si reputetur; promulgata quondam Philosophorum dogmata, quæ saniora videbantur, nec tamen efficere potuisse, ut vel civitas una, vel vicus, Platonis libris penitus se addixerit: ex adverso illud Lutheranae fidei Compendium, apertum adeo & simplex, ac unius propemodum Lutheri confectum arbitrio, non modo Magni Cæsaris mentem convicisse, Procerumque Imperii antevertisse consilia: sed nunc quoque totius regni superstitionem superasse, atque in Upsaliensi Concilio, ceterisque Comitibus, invictam stetit. Ecquis vero credat, tam exiguam, totque ictibus vulneratam cymbam, pertingere ad portum potuisse, nisi DEUM ipsum, velut proram habuisset ac puppim, tantumque Principem, in turbido mari gubernatorem?

Plura de hoc CAROLO dicturum, monet quasi & fulgore quodam perstringit gloria GUSTAVI ADOLPHI Magni; recolite quæso, mentibus vestris, Auditores, quam funesta totius Imperii & luctuosa olim species, quantis insidiis appetita Ecclesia, & in quantum discrimen hæc ipsa patria

E

fuerit

fuerit conjecta ; Tum vero hic, tanquam coelo demissus Sospitator, Germaniam cum invicto exercitu intrabat, tantæque malorum undique ingruentium tempestatu occurrere ausus, ceu salutare quoddam fidus, periclitanti affulgebat patriæ, & demersam propemodum Ecclesiæ navem incredibili fortitudine servabat. Felix ille dies, quo cum Electore Saxone, Divo illo JOANNE GEORGIO I. perculsum foedus, & de asserendâ libertate nostra deliberatum fuit. Haud dubito, summum, quod omnia moderatur, Numen tum quidem, cum conclamata omnia, & ad incitos redacta terminos viderentur, se miscuisse rebus ipsorum, atque tam fallubria consilia, tamque amicos animos indidisse. Hi duo erant, qui nobis restituebant rem, jam penitus collapsam; non cunctando, ut ille, sed properando, vincendoque. Nihil adversus eos vis hostilis, ac legionum furores, nihil omnes copiæ valebant: semper cladibus suis majores erant, animosque & opes ab ipso sumebant ferro. Referrunt Annales nostri summam Regis clementiam, quæ Academiam hanc ea tempestate affecit. Cum enim haud procul urbe nostra consideret agmen, ac sæpius rediret, noluit permittere Rex, ut pagi prædiaque nostra vel infestarentur a milite, vel ullis incurfionibus vexarentur. Illam enim veræ Religionis Matrem reverenter habendam & a quavis vindicandam injuria esse dixit. Jam

Jam in eo eram, ut CAROLI GUSTAVI memoriam recolerem, quem, omnes norunt, tot reportatis victoriis, tot periculis terra marique superatis, tot insulis, provinciis, ac totis ferme regnis debellatis, asseruisse Rempublicam, Ecclesiam vero quotidianis incrementis locupletasse. Sed legem mihi datam intelligo, ut tandem ad CAROLUM XI. properem, ad illud Christiani orbis Columnen, ac Decus immortale: in quo quid primum demirer, quid altero prædicem loco, de quo quid satis dicam, aut certatim celebrem, haudquaquam reperio. Extollant alii laudes ejus bellicas, quibus in hostium terrorem, & pressorum omnium refugium, jam pridem effloruit. Celebrent pacatam regiminis tempestatem, qua minuere sumptus, augere proventus, munire limites, superflua commutare externis, jungere foedera, in portu de fluctibus cogitare, atque adversus eos, qui jus in armis gerunt, copias viresque instruere mature laborat: nobis ille Religionis zelus, ille infucatae pietatis ardor, dignus vel unus videtur, qui omni vehatur laude, atque, si possit, in coelum tollatur.

Procul hinc facio adulandi causas, quæ nec in erecti animi virum, nec in Theologum, sine probro ac dedecore cadunt: quin ipsa me facundum reddit veritas, ut, licet neminem lateat inclyti Regis virtus, iis tamen propius innotescat, qui Religionis
&

& literarum causa ex remotissimis terrarum partibus ad nos convolarunt. Principem sane locum obtinet studium implorandi Numinis, adeo certis descriptum legibus, ut non ante matutinis Saluatoribus copiam sui faciat, quam ardentissimas DEO allegarit preces, seque ac regnum eidem votis suspiriisque consecrarit. Quod uti rarum hac ætate, quæ corrupti passim mores invalescunt, ita in Rege quanti faciendum sit, Vestræ, Auditores, æquitati judicandum relinquo. His enim rebus perfecit ea, in quibus omnes facile Antecessores olei ac operæ jacturam fecere. Solent Reges sæpe odisse dicta, quæ dici jubent, & quem civibus suis observandum præscribunt cultum, ipsimet negligere & pro ridiculo ac delectamento habere. At nihil horum deprehensum in CAROLO est, qui primum sibi, & tum demum Suis legem præscribit, nec unquam promulgat edictum, nisi quod suismet ante moribus expressit. Ne proinde frigeret sensim Religio, Disciplinam Sacram condidit Religiosissimus Rex, exiguo comprehensam volumine, sed adeo exquisitam & accuratis conceptam verbis; ut nemo, conspecta illa, non possit tranquilla quævis & fortunata huic Regno augurari. Per hanc enim in ipso limine cautum, ne vel novum dogma invehere, vel accitis & inusitatis loquendi formulis Ecclesiam turbare, cuiquam liceat: adeo ad unam illam CONCORDIÆ FORMULAM, ad eosdem Ecclesiæ ritus & consuetudines, omnes totius regni incolæ

adstrin-

adstringuntur. Per hanc nemini integrum, aut pejerando Nomen divinum laceſſere, aut per genium ſuum temere jurare. Hac interdictum omnino eſt, diem DEO ſacratum ludicris fallere negotiis, feriisqve laboribus profanare: ſi quis deliquerit contra, digniſſima ſpreti Numinis pœna tenetur. Hæc demum vera ad revocandam pietatem via, hæc illa diſciplina eſt, quæ & ſuum Ordini divino honorem relinquit, & vitæ perinde ac doctrinæ integritatem conſervat. Itaque, cum, Ulſtadio impulſore, haud ita pridem tumultuaretur furens quædam multitudo, & ſtultitia dicam, an arrogantia, fanaticum illud lumen creparet, librosqve omnes, præter ſacrum volumen, injiceret flammis, & ipſis Abœenſium Theologis in concionem prodeuntibus obſtreperet: illico Rex ad Scripturam & Eccleſiaſticam hanc Regulam revocari turbam, & cum ad ſanitatem mentis reduci haud poſſet, depelli ab urbe, & regionibus ſuis exterminari juſſit. Unum reſtabat HEROI, ut Lappones converteret, gentem immanitate barbaram, & Dæmonum umbris præſtigiisqve hæctenus agitaram. Hanc vero non cogi, ſed invitari, non circumdatis cancellis rapi, ſed erudiri, & crebro efflagitatu convinci voluit, eoqve feliciter perduxit, ut nunc, extractis pulcerriſimis templis, non Diis amplius, ſed DEO TRINUMINI laudes dicant, & de accepta veritatis luce ſibi

F

gratu-

gratulentur. Miramur quidem Reges, qui nationes debellant, urbes capiunt, copias profligant: at longe potior gloria est, quæ ex pacis tempore comparatur. Non enim tum silent divinæ humanæque leges: non cæde & sanguine conspergitur purpura; sed late regnat justitia, conduntur Academiae, Bibliothecæ & cetera literarum instrumenta conquiruntur, artiumque & humanitatis studia provehuntur in culmen. Mæcenatis ad Augustum vox erat: Si pacate imperes, universa terra templum erit, omnes homines tibi statuæ. Qui tranquillam adeo & placatum regnum administrat CAROLUS, suo quodam jure hoc aufert elogium, dignusque est, cui statuæ & templa æternum dedicentur.

Salve igitur, qui tam admirabili exemplo regnas, Invicte CAROLE, gentis Tuæ Gloria æterna, Terror hostium, ac Lutherani Nominis Præsidium, cælo demissum! Dabis veniam, Potentissime REX, quod, sacro velut thure accensa, Lutheri Cathedra hunc Tibi strepitum movet, & defixas in Reipublicæ salute, curas Tuas interpellat. Equidem non publica vox, sed eccho tantum sumus; cujus tamen hoc gratiorem fore speramus sonum, quo remotior ille est, tardiusque ad aures Tuas resultat. Dignum profecto Ecclesia nostra, dignum pietate Tua est, quod tantum in terris
Tuis

Tuis tripudium excitaſti, quo exteræ quoque regio-
nes & urbes percelluntur ac reſonant.

Eqvidem vix reſederat ex iſto gaudio animus
Tuus, SERENISSIME REX, cum ſubito per au-
lam ferale incederet juſtitium, lugerent & qvereren-
tur Proceres, ſqvaleret vulgus, ac totum adeo Re-
gnum ULRICAM ELEONORAM Tuam, RE-
GINAM Virtuti ſimillimam, doleret ereptam.
Qvam id acerbum ac durum Tibi acciderit, HE-
ROS INCLYTE, & qvanta Regiæ Proſapiæ Tuæ
illata ſit clades, cogitando facilius, quam dicendo
aſſeqvitur. Sed mœſtitia tamen modum quaſi
ſtatuit Secularis Feſtivities, quæ vel ideo cenſenda
illuſtrior, quod luætuoliſſimo illo Funere nobilita-
ta eſt; Ipſaque Pientiffima REGINA hoc placi-
dus obiit, quod media inter Jubila animam expira-
vit: relicto pulcerrimæ fidei documento, aliud lon-
ge Jubilæum indictum Eccleſiæ eſſe, quod futuro
illo beatoque Seculo peragendum reſtet.

Ad Te igitur, Potentiſſime REX, noſtra omni-
um vota properant, lætitiæque communis magnitu-
dinem teſtantur. Tibi vitam, incolumitatem, Tibi fe-
lix imperium & proſperos rerum ſucceſſus preca-
mur: Vivas, & perennes, Maxime REX, & in CA-
ROLO, Regni Tui Hærede, Principe Juventutis,
Te ipſum virtutemque & fortunam Tuam lætus in-
tuearis. Omnes id petimus, vovemus omnes. Ipſa
Religio noſtra, ceu lacera imponita tabulæ, jam
turbine impelli, jam fluctibus obrui & jaæctari, de-
niqve

niqve in extremo constituta discrimine; DEUM
orare, ac vota facere videtur:

Respice me, Tuosqve, æterne DEUS, ac Juva,
nam perimus: Tu custos Israelis es, qui nec con-
nives aut dormis. Exere brachium tuum forte, &
in auxilium festina. Hinc in nos sæviunt belluæ
maris ac monstra; illinc svaves Sirenum voces au-
diuntur, & serena placidaqve tempestate nobis mi-
nitantur exitium. Serva DEUS, Summos Guber-
natores & Principes, qui navi præsunt: CARO-
LUM, æqve, ac JOANNEM GEORGIUM IV.
Nutricium nostrum Clementissimum, ut Illis, velut
anchors, innitamur; Illorumqve remigio, Tyran-
nidem juxta & Superstitionem evitemus, ac per
omnia navigemus in tuto. Inprimis autem Cyno-
suram nobis perpetuam relinqve, Verbum Tuum,
quo solo credimus futurum, ut in vado simus,
& æternæ salutis portum con-
sequamur.

D I X I.

9

JUBILÆUM SVECICUM,
QVOD
SERENISSIMUS, ATQVE POTENTISSIMUS,
INVICTISSIMUSQVE
PRINCEPS,
CAROLUS XI.

SVECORUM, GOTHORUM
ET VANDALORUM
PRINCEPS FINLANDIÆ, D
NIÆ, CARELIÆ, BREMÆ
POMERANIÆ, CASSUB
PRINCEPS RUGIÆ, DOMINUS IN
NON COMES PALATINUS RE
LIACI, CLIVIÆ AC M
ETC. ETC.

IN FELICEM ME
RELIGIONIS LU
CONCILIO UP
ELAPSO HINC SECUL
IN OMNIBUS REGIONIB
SUIS FESTO ET RELIG
PEREGIT
ÆMULA QVADAM
ET GRATO IN REGEM
ANIMO ITEP
IPSOQVE I

REFORMATIONI
SACRO
VOTIS, PLAUSIBUSQ
VOLUIT

ACADEMIA WITTE
INTERPRE
JOANNE GEORGIO
SS. TH. D. PROF. PUBL. E
h.t. DECANO, ALUMNORUM ELE
ACADEMIÆ BIBLIOTHECARIO.

WITTENBERGÆ, STANNO KREUSIGIANO.

